

3-6 YAŞ AİLE EĞİTİM PROGRAMININ YETİŞKİN EĞİTİMİNDE PROGRAM GELİŞTİRME SÜRECİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çiğdem KILIÇ *

ÖZET

Bu araştırmada bir yetişkin eğitimi ve erken çocukluk eğitimi programı olan *3-6 Yaş Aile Eğitim Programının* yetişkin eğitiminde program geliştirme sürecine uygunluğu incelenmektedir. Betimsel tarama modeli kullanılarak yapılan araştırmada, 3-6 Yaş Aile Eğitim Programını uygulayan Ankara ili Halk Eğitim Merkezlerinde görev yapan 44 eğitmenin görüşü alınmıştır. Elde edilen veriler SPSS 16.0 paket programında yüzde ve frekans değerleri alınarak yorumlanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; 3-6 Yaş Aile Eğitim Programı yetişkin eğitiminde program geliştirme sürecine “genel anlamda” uygun olarak tasarlanmış bir programdır. Ancak her eğitim programında olduğu gibi 3-6 Yaş Aile Eğitim Programının da eksikleri vardır ve giderilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yetişkin Eğitimi, Yetişkin Eğitiminde Program Geliştirme, Erken Çocukluk Eğitimi, Aile Eğitimi

EVALUATION OF THE AGE 3-6 FAMILY EDUCATION PROGRAM IN TERMS OF CURRICULUM DEVELOPMENT PROCESS IN ADULT EDUCATION

ABSTRACT

In this study, the compliance of the Age 3-6 Family Education Program, as an adult and an early childhood education program, is examined in terms of curriculum development. In this study which uses the descriptive survey model, the views of 44 trainers who worked for Community Education Centers that implemented the Age 3-6 Family Education Program in Ankara were obtained. The gathered data were interpreted, using SPSS 16.0 package program by calculating the percentage and frequency values. The obtained results showed that in general the Age 3-6 Family Education Program is a properly designed program in terms of curriculum development in adult education. However, as it may be the case in any education program, the Age 3-6 Family Education Program also has some shortcomings and those should be overcome.

Keywords: Adult Education, Curriculum Development in Adult Education, Early Childhood Education, Family Education

---

* Yrd. Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, cgdmlc@gmail.com

1. GİRİŞ

Eğitim, belli dönemler ile sınırlanmayacak kadar kapsamlı ve yaşam boyu devam etmesi beklenen bir süreçtir. Yetişkinler yaşamları boyunca sıklıkla, ihtiyaçları doğrultusunda eğitim alma gereği duymaktadırlar. Günümüzde yetişkin eğitiminde yetişkin öğrenenlerin özelliklerine ve program geliştirme ilkelerine uygun programlar hazırlamanın önemi eğitimcilerce kabul edilmiş ise de, çoğu yetişkin eğitimi kursunun hedefler, içerik ve yöntemlerin art arda sıralanması şeklinde planlandığı söylenebilir. Sork ve Newman'a göre “yetişkin eğitiminde program geliştirmek; bireylerin, fikirlerin ve kaynakların yek vücut olduğu bir tiyatro eseri ortaya koymak gibidir, çok çalışmak ve itina gerektirir” (Sork ve Newman, 2004).

Çağdaş program anlayışına göre okul eğitimi programları; ihtiyaçlar, hedefler, içerik, öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme boyutları arasındaki dinamik ilişkiler bütünüdür (Demirel, 2007). Yetişkin eğitimi söz konusu olduğunda bu öğelerin yanı sıra “programın zamanlaması ve bütçenin planlanması” öğeleri de sürece dahil edilmektedir. Eğitim programının verimli olabilmesi ve amaçlarına ulaşabilmesi için tüm program öğelerinin yetişkin eğitiminde program geliştirme ilkelerine göre planlanmış olması ve kendi içinde uyumlu olması gerekir.

Yetişkin eğitiminde program geliştirilirken örgün eğitimde kabul gören program geliştirme ilkelerinin yanı sıra yetişkin eğitime ait bazı ilkelerin de dikkate alınması gerekir. Bir başka deyişle yetişkinler için tasarlanan programlar; hedef grubun ihtiyaçlarına dayalı, yeniliklere açık, esnek, öğrenenin aktif özne olarak kabul edildiği, yaşantıların ve deneyimlerin öğrenme yaşantısı ile etkileştirildiği, sorun çözmeye dönük bir öğrenme sürecini olanaklı kılacak şekilde planlanmalıdır. Okçabol'un da belirttiği gibi (2006) yetişkin eğitimini örgün eğitimden ayıran en önemli işlev program geliştirmedir. Bu nedenle yetişkin eğitiminde program geliştirme işi, program geliştirme çatısı altında ayrı bir uzmanlık alanı olarak düşünülmeli ve gerekli özen gösterilerek yapılmalıdır.

Bir eğitim programının başarısı o programın nasıl uygulandığına ve sürecin ne denli iyi yürütüldüğüne bağlıdır. Başarının tespiti ise program değerlendirme vasıtasıyla yapılır. Uysal' a göre (2009) kağıt üzerinde iyi gibi görünen planların uygulamada başarısız olması söz konusu olabilir. Bu nedenle sorunların tespiti ve çözümü için planlama ve uygulama sürecinin tüm aşamaları birlikte ele alınmalıdır. Eğitim süresince değerlendirme iki şekilde yapılmaktadır. Bunlardan ilki katılımcıların başarısını değerlendirmek amacıyla yapılan “ürüne dönük değerlendirme”; ikincisi ise eğitim programının etkisini değerlendiren “programın öğelerine dönük değerlendirme” dir. Erden'e göre (1998) sadece ürüne bakarak program değerlendirme ile programdaki aksaklık ve eksiklerin belirlenmesi mümkün değildir. Katılımcıların giriş davranışları ile çıkış davranışları arasındaki hedefler doğrultusunda meydana gelen farka bakılarak yapılan bu tip değerlendirme; programın genel etkililiği hakkında yargıda bulunulmasını sağlarken, eğitim programının tek tek öğelerinin yeterliliğine ilişkin ayrıntılı bilgi veremez.

Türkiye'de yetişkin eğitiminde uygulanan eğitim programları mesleki- teknik kurslar, okuma-yazma kursları ve sosyo-kültürel kurslar olarak gruplamakta ve Türkiye'de

yetişkin eğitiminin üç önemli sacayağı olarak kabul edilmektedir. Erken çocukluk eğitiminde kurum merkezli eğitimin tek başına yeterli olmaması nedeniyle alternatif model arayışları sonucunda ortaya atılan aile eğitimi kursları ya da programları; uzun yıllardır dünya'da ve Türkiye'de başarıyla uygulanan, sosyo-kültürel kurslar kapsamında yer alan yetişkin eğitimi programlarından biridir. Aile eğitimi modelini temel alan ev merkezli bu programlarda eğitim yoluyla toplumun temeli olan aileleri, çocuğun çok yönlü gelişimini desteklemek amacıyla bilgilendirmek ve bilinçlendirmek, toplumsal gelişme ve kalkınmaya ivme kazandırma sürecinde çok önemlidir.

Son yıllarda, dünyada, aile eğitiminin önemi daha çok anlaşılmış ve bununla ilgili yapılan çalışmalara ağırlık verilmeye başlanmıştır. Çeşitli kuruluşlar tarafından, çocuk gelişimi, eğitimi, olumsuz davranışların giderilmesi, ailenin çocuk yetiştirme ile ilgili bilinçlendirilmesi, çocuğa karşı olumlu tutum geliştirmesi gibi konularda ailelere yönelik planlı ve sistemli bir şekilde programlar düzenlenmektedir (Şahin ve Cevher, 2009).

Bekman ve Koçak'a göre (2009) aile eğitim programları da, diğer pek çok erken müdahale programı gibi, olumsuz çevresel koşullar nedeniyle gelişimleri örselenebilir çocukların bilişsel ve sosyo-duygusal gelişmelerini erken yaşta desteklemeyi amaçlar. Olumsuz koşulların yarattığı etkilere sonradan müdahalelerle çare bulmaya çalışmaktansa, çevre koşullarının yaratabileceği olumsuz etkileri erken destek programlarıyla önlemek çok daha olumlu ve ekonomik bir yöntemdir.

Türkiye'de uygulanan aile eğitim programlarından biri olan 0-18 yaş *Aile Eğitim Programı*, Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne uygulanan bir programdır. Programın amacı; 0-18 yaş arası çocuğu olan ana-babaların "anne-babalık becerileri" nin geliştirilmesi ve böylece aile içi ilişkilerin güçlendirilmesi yoluyla çocuğun ve ergenin var olan potansiyelini kullanmasını sağlamaktır (MEB, 2009).

Bu program dört alt programdan oluşmuştur;

- . 0-3 yaş Aile Eğitim Programı
- . 3-6 yaş Aile Eğitim Programı
- . 7-11 yaş Aile Eğitim Programı
- . 12-18 yaş Aile Eğitim Programı

MEB tarafından geliştirilen bu program, 2006-2010 yılları arasında Benim Ailem Programı ismiyle uygulanmıştır. Benim Ailem Programı, 0-6 yaş arası çocuğu olan anne-babalara hizmet veren, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Merkezince Halk Eğitim Merkezlerinde uygulanmakta olan bir programdır. Zaman içinde kursun verildiği yaş grubunun genişletilmesi ve programda değişiklikler yapılması hususlarında katılımcılardan ve öğretmenlerden gelen istekler doğrultusunda program Milli Eğitim Bakanlığınca geliştirilmiş ve 2011-2012 yılı güz döneminde uygulamaya konulmuştur. Böylece, 0-6 yaş arası çocuğu olan anne-babalara hizmet veren Benim Ailem programının kapsamı genişletilmiş; doğumdan 18 yaşa kadar dönemi kapsar hale getirilmiştir.

Programlar anne-babadan hareketle çocuk ve ergen odaklı olup yeni ilköğretim ve ortaöğretim programlarındaki anlayış esas alınarak, yapılandırmacı yaklaşımı merkeze

almaktadır. Bununla birlikte, tematik ve beceriye dayalı yaklaşım ile programlar arası ilişkilerde sarmal yaklaşım benimsenmiştir (MEB, 2010).

Bu çalışmada esas alınan *3-6 yaş Aile Eğitim Programı*, 14 hafta süren haftada bir gün yaklaşık üç ders saati süren toplantılarla uygulanan bir programdır. Halk Eğitim Merkezleri bünyesinde görev yapan öğretmen ve usta öğreticilerce verilen bu kurs iki şekilde yürütülmektedir. İlk olarak, 14 hafta boyunca haftada 15 saat süren toplantılarda teorik bilgiler verilmektedir. 14 ayrı temanın yer aldığı kurs programında toplamda 101 adet kazanımın verilmesi amaçlanmaktadır. Kurs kapsamın öğretmenlere ve katılımcılara çeşitli eğitim materyalleri verilmektedir. Öğretmenlere; program kılavuz kitabı ve oturum görsel materyalleri verilirken, katılımcılara; aile mektupları, bilgi yapıları ve çocuk etkinlik materyalleri sunulmaktadır.

Kursun ikinci bölümü ise, Çocuk Eğitim Materyali (ÇEM) denen eğitim materyalleri ile annelerin her hafta öğrendikleri teorik bilgileri evlerinde çocukları ile uygulamaları desteklenmektedir. ÇEM materyalleri annelerin çocukları ile birlikte vakit geçirmesini ve iletişimde bulunmasını sağlayacak örnek etkinlikleri içermektedir. Öğretmenler ÇEM materyallerinde yer alan etkinlikleri ev ziyareti ya da grup toplantılarında anneye öğretmekte, annenin uygulamalarını izlemektedir. Kursta 4. haftadan sonra başlayan ev ziyaretleri ile her anneye en az iki ev ziyareti yapılmaktadır.

Kursta babaların da sürece katılması ihmal edilmemiştir. Bu amaçla kursun 2. ve 4. oturumu arasında babalarla bir baba toplantısı gerçekleştirilmektedir. Ayrıca her oturumun sonunda kursta işlenen konular hakkında babaları da bilgilendirmek amaçlı “baba mektupları” anneler vasıtasıyla babalara iletilmektedir.

3-6 yaş Aile Eğitim Programında kurs süresince her oturumun sonunda katılımcıları değerlendirmek amaçlı hazırlanmış ölçme araçları kullanılmaktadır. Kursun sonunda kursiyerlere uygulamalı, yazılı ve sözlü değerlendirme yapılarak katılımcı belgesi verilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığınca uygulanan 0-18 yaş Aile Eğitim Programı ilk olarak 1988 yılında “0-4 yaş Anne-Çocuk Eğitimi Programı” adıyla uygulamaya konulmuş, zaman içinde dört kez geliştirilmiş bir programdır. 0-18 yaş Aile Eğitim Programı uygulamaya konmadan önce, 2006-2011 yılları arasında ailelere Benim Ailem Programı adı altında -çocuk eğitimi verilmekte idi. Uygulanan bu program gerek program planlama süreci açısından gerekse uygulama süreci açısından öğretmenler ve katılımcılar tarafından oldukça beğenilen, ülke genelinde yüksek katılım gösteren bir programdır (Kılıç, 2012; Ömeroğlu ve Can Yaşar, 2002; Temel, 2003).

Ancak tüm eğitim programlarında olduğu gibi bir yetişkin eğitimi programı olan Benim Ailem Programının da geliştirilmeye ihtiyacı bulunmaktadır. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığınca yürütülen program geliştirme çalışmaları neticesinde 0-18 yaş Aile Eğitim Programı hazırlanmış ve 2011-2012 eğitim yılında uygulamaya sunulmuştur. Dolayısıyla yeni programın program geliştirme ilkelerine uygunluğu ve uygulamadaki başarısı merak uyandırmaktadır.

Bu araştırmanın amacı; 3-6 yaş Aile Eğitim Program deseninin program geliştirme

ilkelerine uygunluğunu irdelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır;

- 3-6 Yaş Aile Eğitimi programı eğitmenlerinin kişisel özellikleri nelerdir?
- 3-6 Yaş Aile Eğitimi programı katılımcıların ihtiyaçlarını karşılamakta mıdır?
- 3-6 Yaş Aile Eğitimi programı hedefleri yetişkin eğitimi program geliştirme sürecine uygun olarak hazırlanmış mıdır?
- 3-6 Yaş Aile Eğitimi programının içeriği yetişkin eğitimi program geliştirme sürecine uygun olarak hazırlanmış mıdır?
- 3-6 Yaş Aile Eğitimi programının eğitim durumları yetişkin eğitimi program geliştirme sürecine uygun olarak hazırlanmış mıdır?
- 3-6 Yaş Aile Eğitimi programı için öngörülen süre yeterli midir?
- 3-6 Yaş Aile Eğitimi programı için ayrılan bütçe yeterli midir?
- 3-6 Yaş Aile Eğitimi programının değerlendirilmesi yetişkin eğitimi program geliştirme sürecine uygun olarak yapılmış mıdır?
- 3-6 Yaş Aile Eğitimi programının geneline ilişkin görüşler nelerdir?

2.YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Ankara ili merkezine bağlı Halk Eğitim Merkezlerince yürütülen Aile Eğitim Kurs programının yetişkin eğitimi program geliştirme sürecine uygunluğunu incelemeyi amaçlayan bu araştırma niceliksel bir yaklaşımla ele alınmış ve betimsel tarama modeli kullanılarak hazırlanmıştır. Niceliksel yaklaşımda nesnel gerçeğin değer yargılarından ve kişisel yorumlardan bağımsız yapılan gözlem ve ölçümlerden elde edilen verilerden oluştuğu var sayılmaktadır (Bir, 1999). Niceliksel yaklaşımda kullanılan betimsel tarama modeli ise, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1998).

2.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu 2012 yılında Ankara ilinde 3-6 yaş Aile Eğitimi veren Halk Eğitim Merkezlerinde görev yapan 44 eğitmen oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan anket metni 3-6 yaş Aile Eğitimi programından önce uygulanmakta olan "Benim Ailem Programına" ilişkin bir doktora çalışması amacıyla yazar tarafından geliştirilmiştir. Ankette, Benim Ailem programına ilişkin bazı terimler orijinal soru metnine sadık kalmak kaydıyla değiştirilmiştir.

Anketlerin kapsam geçerliği için alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Öneriler doğrultusunda ankete son şekli verilmiş, 20 kişiden oluşan eğitmen grubuna uygulanmış, elde edilen sonuçlar üzerinden güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Anketin güvenilirlik düzeyi Cronbach Alfa değerine göre hesaplanmıştır. Ön uygulama neticesinde elde edilen verilere göre anketin güvenilirliği .70 olarak bulunmuştur.

Kalaycı (2006)' ya göre bu güvenilirlik değerine sahip bir anket “oldukça güvenilir” kabul edilmektedir.

Özdamar'a (2004) göre, güvenilirlik katsayısı olarak geçerli kabul edilen değer 0.65 eşiğidir. Bu eşiğin altında kalan sorular, madde toplam korelasyonlarına bakılarak değerlendirilir. Ancak ölçeğin güvenilirlik analizi sonucunda, tüm maddelerin alpha iç tutarlılık katsayısının 0.65'ten yüksek olduğu bulunmuştur. Bu nedenle maddelerin toplam korelasyon katsayıları dikkate alınmamıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Veri toplama aracı ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 16.0 paket programından yararlanılmıştır. Eğitimcilerin 3-6 yaş Aile Eğitimi programına ilişkin görüş ifadeleri frekans (f) ve yüzde (%) değerleri belirlenerek “bulgular” kısmında yorumlanmıştır.

2.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

3-6 yaş Aile Eğitimi programı ve

Ankara ilinde 3-6 yaş Aile Eğitimi programı veren eğitimciler ile sınırlıdır.

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde 3-6 yaş Aile Eğitimi programının yetişkin eğitimi program geliştirme süreçlerine uygunluğuna ilişkin toplanan verilerin çözümlenmesi sonucu elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Ankara genelinde Halk Eğitim Merkezlerinde 3-6 yaş Aile Eğitimi veren eğitimcilerin kişisel özellikleri Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1.*Eğitmenlerin Kişisel Özellikleri*

Kişisel Özellikler		F	%	n
Yaş	25 yaş ve altı	1	2.1	
	26-30 yaş	2	4.2	
	31-35 yaş	10	20.8	
	36-40 yaş	12	25	
	41-45 yaş	9	18.8	
	46-50 yaş	10	20.8	
Kadro Durumu	Usta öğretici	11	22.9	
	Öğretmen	33	68.8	
Öğretmenlik Yılı	1-5 yıl	2	4.2	
	6-10 yıl	8	16.7	
	11-15 yıl	14	29.2	
	16-20 yıl	9	18.8	
	21 yıl ve üzeri	11	22.9	
Daha Önce Aile Eğitimi Kursu Verme Durumu	Evet	38	86.4	44
	Hayır	6	13.6	
Görev Yapılan Kurular	Benim Ailem	15	34.1	
	Kursu	6	13.6	
Kurslar	AÇEP Kursu	23	52.2	
	Her ikisi de			
Aile Eğitimi Kursu Verme Süresi	1 Yıl	2	4.2	
	2Yıl	3	6.8	
	3 Yıl	2	4.2	
	4 Yıl	10	22.7	
	5 Yıl	27	61.3	

Yukarıdaki çizelgede görüldüğü üzere tamamı kadın olan eğitmenlerin yarıdan fazlası 31 yaş ve üzeri yaşta bulunmaktadır. 31 yaş altında yer alan eğitmenlerin oranı oldukça düşük olmasına karşın 41-50 yaş aralığında bulunanların oranı oldukça yüksektir.

3-6 Yaş Aile Eğitimi programında görev yapan eğitmenlerin kadro statüleri “usta öğretici ve öğretmen”dir. Halk Eğitim Merkezlerinde sıklıkla görev alan kadrolu usta öğreticiler bu grupta yer almazken, grubun çoğunluğunu öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir. Halk Eğitim Merkezlerinde görev yapan öğretmenler Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak çalışan diğer öğretmenlerle aynı statüdedirler. Usta öğreticiler ise ders ücreti karşılığında sözleşmeli olarak çalışmaktadırlar.

Eğitmenlerin uzmanlık alanlarına bakıldığında; eğitmenlerin sadece ¼'lük bir kesiminin

Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği alanından mezun olduğu görülmektedir. Tablodaki veriler incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun çocuk gelişimi ile ilgili olmayan alanlardan mezun olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar arasında çoğunluğu Giyim ve Üretim Teknolojisi Öğretmenlerinin oluşturduğu görülmektedir.

Eğitmenlerin öğretmenlik tecrübeleri söz konusu olduğunda grubun çoğunluğunun oldukça tecrübeli öğretmenlerden oluştuğu göze çarpmaktadır. Eğitmenlerin yarıdan fazlasının 11 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olması dikkat çekicidir. Bunun yanında, eğitmenlerin büyük çoğunluğu daha önce aile eğitimi kursları vermişlerdir. Grubun çoğunluğu Benim Ailem Kursu ile AÇEP (Anne-Çocuk Eğitim Programı) Kursunu birlikte veren deneyimli öğretmenlerden oluşmaktadır. Öte yandan eğitmenlerin yarısı 5 yıl ve daha uzun süreli aile eğitimi kursu vermişlerdir.

3.1. 3-6 Yaş Aile Eğitimi Kursuna İlişkin Bulgular

Aşağıda 3-6 Yaş Aile Eğitimi Programının yetişkin eğitiminde program geliştirme sürecine uygunluğunu irdeleyen sorulara ilişkin bulgular yer almaktadır.

3.1.1. Öğrenme İhtiyaçlarının Belirlenmesi

Yetişkin eğitimi programlarını diğer eğitim programlarından ayıran özelliklerden en önemlisi katılımcıların öğrenme ihtiyaçlarını karşılaması gereğidir. Diğer örgün eğitim programlarının da hitap ettiği grubun ihtiyaçlarını karşılaması beklenir, ancak yetişkin eğitimi faaliyetlerine katılımın zorunluluk yerine gönüllülük esasına dayalı olduğu düşünüldüğünde; katılımcıların ihtiyaçlarını karşılamayan bir programın uzun süre varlığını sürdürmesi beklenemez. Aşağıda 3-6 Yaş Aile Eğitimi Programının katılımcıların öğrenme ihtiyaçlarını karşılama durumuna ilişkin eğitmen görüşleri bulunmaktadır;

Tablo 2.

Eğitmenlerin “Program Katılımcıların Öğrenme İhtiyaçlarını Karşılıyor” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Kısmen Katılıyor	15	34.1
Büyük Ölçüde Katılıyor	24	54.5
Tamamen Katılıyor	5	11.4
TOPLAM	44	100.0

Görüldüğü üzere, eğitmenlerin büyük çoğunluğu programın katılımcıların öğrenme ihtiyaçlarını karşıladığını düşünmektedirler. 3-6 Yaş Aile eğitimi programı tasarlanmadan önce uygulanan Benim Ailem programı eğitmenlerine de programın katılımcıların ihtiyaçlarını karşılama durumu hakkındaki görüşleri sorulmuş, benzer bir cevap alınmıştır(Kılıç, 2012). Bu bağlamda, her iki programın da katılımcıların ihtiyaç ve beklentilerini başarıyla karşıladığı; dolayısıyla programlar tasarlanırken ihtiyaçların isabetli biçimde belirlendiği söylenebilir.

3-6 Yaş Aile eğitimi programının ihtiyaçlarının büyük ölçüde karşılandığının düşünülmesine rağmen, eğitmenlerin önemli bir çoğunluğu programın daha verimli olabilmesi için geniş kapsamlı bir ihtiyaç belirleme çalışması yapılması gerektiğini düşünmeleri ilgi çekicidir(Tablo 3). Bu durumun nedeninin yetişkinlerin ihtiyaçlarının

durağan olmayıp sürekli değişken bir yapıda bulunması olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3.

Eğitmenlerin “Programın Daha Verimli Olabilmesi İçin Kapsamlı Bir İhtiyaç Belirleme Çalışması Yapılmalıdır” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Hiç Katılmıyorum	2	4.5
Çok Az Katılıyorum	2	4.5
Kısmen Katılıyorum	9	20.5
Büyük Ölçüde Katılıyorum	11	25.0
Tamamen Katılıyorum	20	45.5
TOPLAM	44	100.0

3.1.2. Hedeflerin Niteliği

3-6 Yaş Aile Eğitimi Programında 101 adet amaç ve kazanım bulunmaktadır. Tablo 4’te görüldüğü üzere eğitmenlerin yarıya yakını(%41) programın kazanımlarının katılımcıların öğrenme ihtiyaçları ile uyumlu olduğu görüşüne katılırken, önemli bir çoğunluğu da (%48) bu görüşe “kısmen” katılmaktadır.

Tablo 4.

Eğitmenlerin “Programın Hedefleri Katılımcıların Öğrenme İhtiyaçları İle Uyumludur” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Hiç Katılmıyorum	5	11.4
Kısmen Katılıyorum	21	47.7
Büyük Ölçüde Katılıyorum	13	29.5
Tamamen Katılıyorum	5	11.4
TOPLAM	44	100.0

Öte yandan eğitmenlerin yarıdan fazlası katılımcıların hazır bulunuşluk düzeylerinin programın hedeflediği davranışları kazandırmaya uygun olduğu görüşüne kısmen katılmaktadırlar (Tablo 5). Bu verilere göre eğitmenler programın hedeflerinin katılımcıların öğrenme ihtiyaçları dikkate alınarak tasarlandığını, ancak bazı katılımcıların hazır bulunuşluk düzeylerinin kazanımların gerçekleştirilmesi için yeterli olmadığını düşündükleri söylenebilir.

Tablo 5.

Eğitmenlerin “Katılımcıların Hazır Bulunuşluk Düzeyi, Programın Hedeflediği Davranışları Öğrenmelerine Uyundur” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Hiç Katılmıyorum	1	2,3
Çok Az Katılıyorum	3	6,8
Kısmen Katılıyorum	25	56,8
Büyük Ölçüde Katılıyorum	11	25,0
Tamamen Katılıyorum	4	9,1
TOPLAM	44	100,0

3.1.3. Programın İçeriği

3-6 yaş Aile Eğitim programı 14 ayrı oturumdan (ünite) oluşmaktadır. Bu oturumların isimleri: “Tanışma ve Programın Tanıtımı, Okul Öncesi Yaşlar ve Ailenin Önemi, Çocuğu Dinlemek, Çocuğa Kendini Anlatmak, Olumlu Davranışlar, Olumsuz Davranışlar, Çocuğun Sosyal ve Duygusal Gelişimi, Çocuğun Zihinsel Gelişimi, Çocuğun Bedensel ve Cinsel Gelişimi, Çocuğun Özbakım Becerileri, Çocuğun Sağlığı ve Beslenmesi, Çocuk ve İnsan Hakları, Okula Hazırlık, Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylere Duyarlılık Geliştirme”dir.

3-6 Yaş Aile Eğitim Programı içeriğinin programda yer alan hedeflerle uyumluluğu hususu eğitmenlere sorulduğunda; eğitmenlerin yarıya yakını (%45) içeriğin program hedefleri ile uyumlu olduğunu düşünürken, grubun yine yarıya yakını (%46) bu görüşe “kısmen” katılarak içeriğin bazı bölümlerinin program hedeflerini gerçekleştirmeye tam olarak uygun olmadığını belirtmişlerdir (Tablo 6). Oysaki, aynı soru benzer örneklem grubuna sorulmuş, Benim Ailem programının içeriğinin program hedefleri ile tamamen uyumlu olduğunu düşündükleri görülmüştür(Kılıç, 2012). Bu durumda, 3-6 Yaş Aile Eğitim Programı içeriğinin programda yer alan hedeflerle uyumluluğu hususunda bazı sorunlar olduğu düşünülmektedir.

Tablo 6.

Eğitmenlerin “Programın İçeriği, Programın Hedeflerini Gerçekleştirmeye Uygundur” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Hiç Katılmıyorum	4	9,1
Kısmen Katılıyorum	20	45,5
Büyük Ölçüde Katılıyorum	13	29,5
Tamamen Katılıyorum	7	15,9
TOPLAM	44	100,0

Bir yetişkin eğitimi programı olan 3-6 Yaş Aile Eğitim Programının hedef kitlesi farklı eğitimsel ve kültürel geçmişe sahip katılımcılardan oluşmaktadır. Yetişkin eğitimi programları doğası gereği farklı geçmiş yaşantılara sahip katılımcıların eğitimsel beklentilerini karşılamak durumundadır. 3-6 Yaş Aile Eğitim Program içeriğine bu açıdan bakıldığında; eğitmenlerin 1/3’ünün program içeriğinin farklı eğitimsel ve kültürel geçmişe sahip katılımcılara hitap edebildiği görüşüne katılırken, grubun yarısının bu konuda bazı tereddütleri olduğu görülmektedir (Tablo 7).

Tablo 7.

Eğitmenlerin “İçerik, Farklı Eğitimsel ve Kültürel Geçmişe Sahip Katılımcılara Hitap Edebilmektedir” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Hiç Katılmıyorum	2	4,5
Çok Az Katılıyorum	4	9,1
Kısmen Katılıyorum	22	50,0
Büyük Ölçüde Katılıyorum	14	31,8
Tamamen Katılıyorum	2	4,5
TOPLAM	44	100,0

Programın kapsamı yeterliliği üzerinde durulması gereken bir başka husustur. Aşağıda Tablo 8’de görüldüğü üzere eğitmenlerin bu konudaki görüşleri oldukça dikkat çekicidir. Buna göre; eğitmenlerin yarısı programdaki konuların kapsamını annelerin çocuk yetiştirme yeterliliği kazanması için yeterli bulurken, grubun diğer yarısı programdaki konuları yeterince kapsamlı bulmamaktadır. Öte yandan, aynı soru benzer örneklem grubuna sorulmuş, Benim Ailem programının kapsamının annelerin çocuk yetiştirme yeterliliği kazanması açısından yeterli olduğu düşünülmüştür (%71) (Kılıç, 2012). Görüldüğü üzere her iki programın kapsamının da annelerin çocuk yetiştirme yeterliliği kazanması açısından tam anlamıyla yeterli olduğunu söylemek biraz güçtür. Bu durumda, eğitmenlerden ve katılımcılardan alınacak görüşler doğrultusunda kapsam yeniden düzenlenmelidir.

Tablo 8.

Eğitmenlerin “Sizce Katılımcıların Programda Yer Alan Bazı Hedef Davranışları Öğrenmesinde Güçlük Yaşanmakta Mıdır?” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Evet	22	50
Hayır, program yeterince kapsamlı değildir	22	50
TOPLAM	44	100.0

Programı yeterince kapsamlı bulmayan eğitmenlere program içeriğine eklenebilecek veya daha ayrıntılı hale getirilebilecek konu başlıklarının neler olabileceği sorulmuş, aşağıdaki Tablo’da bulunan yanıtlar alınmıştır;

Tablo 9.

Eğitmenlerce Programa Eklenmesi İstenen Konu Başlıkları

	F	%
“Çocukların Gelişimsel Özellikleri” konusu daha detaylandırılabilir	3	6,3
“Cinsel Eğitim” konusu daha kapsamlı olmalı	14	29,2
“Sosyal Duygusal Gelişim” konusu daha kapsamlı olmalı	10	20,8
“İlkyardım ve Kazalardan Korunma” konusu eklenmeli	6	12,5
“Çocuk Gelişiminde Oyun ve Oyuncakların Önemi” konusu eklenmeli	5	10,4
“Kadın Sağlığı ve Doğum Kontrolü” konusu olmalı	7	14,6
“Kadın Hakları” konusu olmalı	10	20,8
“Aile İçi Sorunları Çözme Yöntemleri” konusu eklenmeli	2	4,2

Yukarıdaki verilerden anlaşıldığı üzere; programdaki konuların kapsamını yeterli bulmayan eğitmenler programa “İlkyardım ve Kazalardan Korunma, Çocuk Gelişiminde Oyun ve Oyuncakların Önemi, Kadın Sağlığı ve Doğum Kontrolü, Kadın Hakları, Aile İçi Sorunları Çözme Yöntemleri” konularının programa eklenmesini istemektedirler. Bunun dışında eğitmenler programda mevcut olan “Çocukların Gelişimsel Özellikleri, Cinsel Eğitim, Sosyal Duygusal Gelişim” konularının

kapsamının genişletilmesi gereğini vurgulamaktadırlar.

3.1.4. Eğitim Durumları

3-6 yaş Aile Eğitim programı kapsamında eğitimcilerin kullanımına sunulan kılavuz kitapta yer alan eğitim etkinliklerinin içeriğinin sunulmasına olanak sağlayacak şekilde belirlenmiş olmasına ilişkin eğitimci görüşleri aşağıda Tablo 10'da verilmektedir

Tablo 10.

Eğitmenlerin “Program Kılavuzunda Yer Alan Eğitim Etkinlikleri İçeriğinin Sunulmasına Olanak Sağlayacak Şekilde Belirlenmiştir” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Çok Az Katılıyorum	5	11,4
Kısmen Katılıyorum	15	34,1
Büyük Ölçüde Katılıyorum	20	45,5
Tamamen Katılıyorum	4	9,1
TOPLAM	44	100,0

Görüldüğü üzere eğitimcilerin yarısından fazlası(%55) kılavuz kitapta yer alan eğitim etkinliklerinin kurs içeriğini sunmaya olanak sağlayacak şekilde tasarlanmış olduğunu düşünmektedirler. Eğitimcilerin 1/3'ü ise bu görüşe “kısmen” katılarak bu görüş hakkındaki tereddütlerini belirtmişlerdir. Öte yandan aynı soru Benim Ailem programı uygulanırken eğitim grubuna sorulduğunda; eğitimcilerin büyük çoğunluğu(%93,8) kılavuz kitapta yer alan eğitim etkinliklerinin kurs içeriğini sunmaya olanak sağlayacak şekilde tasarlanmış olduğunu düşündükleri görülmektedir(Kılıç,2012). Görüldüğü üzere, 3-6 yaş Aile Eğitim programı kılavuz kitabında yer alan eğitim etkinlikleri her ne kadar içeriğinin sunumuna olanak sağlayacak şekilde belirlenmiş ise de bazı eğitim etkinliklerinin bu gerekliliği karşılamadığı anlaşılmaktadır.Program kılavuzunda önerilen öğretim yöntem ve tekniklerinin program hedeflerini gerçekleştirecek nitelikte olup olmadığı konusunda ise eğitimcilerin görüşleri aşağıda Tablo 11'de verilmektedir.

Tablo 11.

Eğitmenlerin “Programda Önerilen Yöntem ve Teknikler Programın Hedeflerini Geçerleştirecek Niteliktedir” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Çok Az Katılıyorum	4	9,1
Kısmen Katılıyorum	16	36,4
Büyük Ölçüde Katılıyorum	13	29,5
Tamamen Katılıyorum	11	25,0
TOPLAM	44	100,0

Yukarıdaki verilerden anlaşılacağı üzere, eğitimcilerin yarısından fazlası (%54) program kılavuzunda önerilen öğretim yöntem ve tekniklerinin program hedefleri ile uyumlu olduğunu düşünmektedirler. Eğitimcilerin 1/3'ü ise bu görüşe “kısmen” katılmaktadır.

Eğitmenlerin “kurs sırasında daha çok düz anlatım yöntemini kullanıyorum” ifadesine katılım düzeyleri ise aşağıda Tablo 12'de verilmektedir;

Tablo 12.

Eğitmenlerin “İçeriği Sunarken Daha Çok Düz Anlatım Yöntemini Kullanmaktayım” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Hiç Katılmıyorum	12	27,3
Çok Az Katılıyorum	9	20,5
Kısmen Katılıyorum	14	31,8
Büyük Ölçüde Katılıyorum	2	4,5
Tamamen Katılıyorum	7	15,9
TOPLAM	44	100,0

Görüldüğü üzere eğitmenlerin yarıya yakını (%48) bu görüşe katılmamakta ve eğitim sırasında düz anlatım yöntemi dışındaki yöntemlere de yer verdiğini belirtmektedir. Öte yandan eğitmenlerin 1/3'ü ise bu görüşe “kısmen” katılarak düz anlatım yöntemini sıklıkla kullandığını söylemektedir.

3.1.5. Programın Süresi

3-6 Yaş Aile Eğitimi kursu uygulamaya geçmeden önce Milli Eğitim Bakanlığı anne-çocuk eğitimlerini Benim Ailem programı vasıtasıyla yürütmekte idi. Eğitimciler ve katılımcılarca oldukça beğenilen ve başarılı bulunan bu programa getirilen en önemli eleştirilerden biri kursun 18 hafta olan süresinin kısıtlıdır (Kılıç, 2012, 150). Benim Ailem programının geliştirilmesi ile uygulamaya konulan 3-6 Yaş Aile Eğitimi programının süresi ise 14 haftaya düşürülmüştür. Eğitmenlere bu husustaki görüşleri sorulmuş, aşağıdaki veriler elde edilmiştir;

Eğitmenlerin “kursun 14 haftalık süresi konuları verimli bir şekilde işlemek için yeterlidir” görüşüne katılım düzeyleri Tablo 13'de verilmektedir:

Tablo 13.

Eğitmenlerin “Kursun 14 haftalık Süresi Konuları Verimli Bir Şekilde İşlemek İçin Yeterlidir” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Hiç Katılmıyorum	31	70,5
Çok Az Katılıyorum	4	9,1
Kısmen Katılıyorum	3	6,8
Büyük Ölçüde Katılıyorum	6	13,6
TOPLAM	44	100,0

Görüldüğü üzere eğitmenlerin büyük bir çoğunluğu (%80) kursun süresini yetersiz bulmaktadırlar. Bu hususta daha ayrıntılı görüş almak için eğitmenlere derslerin teorik kısmı ve eğitim etkinlikleri için ayrılan süreler hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Eğitmenlerin “derslerin teorik kısmı için programda öngörülen süre yeterlidir” görüşüne katılım düzeyleri Tablo 14'te verilmektedir.

Tablo 14.

Eğitmenlerin “Derslerin Teorik Kısmı İçin Programda Önerilen Süre Yeterlidir” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Hiç Katılmıyorum	21	47,7
Çok Az Katılıyorum	8	18,2
Kısmen Katılıyorum	6	13,6
Büyük Ölçüde Katılıyorum	8	18,2
Tamamen Katılıyorum	1	2,3
TOPLAM	44	100,0

Görüldüğü üzere eğitmenlerin çoğunluğu(%66) program için öngörülen sürenin teorik bilgilerin verilmesi sürecinde yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Eğitmenlerin “programda, yapılan eğitim etkinliklerine ayrılan süre yeterlidir” ifadesine katılım düzeyleri ise aşağıda Tablo 15'te verilmektedir;

Tablo 15.

Eğitmenlerin “Programda, Yapılan Eğitim Etkinliklerine Ayrılan Süre Yeterlidir” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Hiç Katılmıyorum	15	34,1
Çok Az Katılıyorum	6	13,6
Kısmen Katılıyorum	12	27,3
Büyük Ölçüde Katılıyorum	10	22,7
Tamamen Katılıyorum	1	2,3
TOPLAM	44	100,0

Yukarıdaki çizelgeden anlaşılacağı üzere, eğitmenlerin yarısından fazlası (%48) programda yer alan eğitim etkinliklerini gerçekleştirmek için sürenin yetersiz olduğunu düşünürken, grubun 1/3'ü bu görüşe “kısmen” katılmaktadır. Yukarıdaki veriler incelendiğinde eğitmenlerin program süresini ciddi anlamda yetersiz buldukları ve bu konuda en büyük sıkıntıyı teorik dersleri işlerken yaşadıkları anlaşılmaktadır.

3.1.6. Programın Bütçesi

Yetişkin eğitiminde program geliştirme sürecini örgün eğitimde geliştirilen programlardan ayıran hususlardan biri de program bütçesinin tasarlanması aşamasıdır. Bu çalışmada program bütçesinin tasarım boyutunu incelemek yerine belirlenmiş bütçenin yeterli olup olmadığı konusunda eğitmenlerden görüş alınması tercih edilmiştir. Bu doğrultuda elde edilen veriler Tablo 16'da sunulmaktadır:

Tablo 16.

Eğitmenlerin “Bu Program İçin İlgili Kurumlarca Yeterli Bütçe Ayrıldığını Düşünüyorum” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Hiç Katılmıyorum	7	15,9
Çok Az Katılıyorum	14	31,8
Kısmen Katılıyorum	15	34,1
Büyük Ölçüde Katılıyorum	4	9,1
Tamamen Katılıyorum	4	9,1
TOPLAM	44	100,0

Yukarıdaki çizelgeden anlaşılacağı üzere, eğitmenlerin yarıya yakını (%48) “bu program için ilgili kurumlarca yeterli bütçe ayrıldığını düşünüyorum” ifadesine hiç katılmamakta ya da çok az katılmaktadır. Grubun yine önemli bir kısmı (%34) ise bu görüşe “kısmen” katılmaktadır. Bir başka deyişle, eğitmenler Milli Eğitim Bakanlığınca 3-6 yaş Aile Eğitim Programı için belirlenen bütçeyi yetersiz veya az bulmaktadırlar. Öte yandan Benim Ailem programı bütçesi de eğitmenlerce tam anlamıyla yeterli bulunmamıştır. Bu durum, her iki program için de yeterli bütçe ayrılmadığının göstergesidir.

3.1.7. Başarının Değerlendirilmesi

3-6 Yaş Aile Eğitim programında her oturum sonunda ünite ile ilgili sorulardan oluşan çoktan seçmeli veya doğru/yanlış soru tiplerini içeren bir değerlendirme formu bulunmakta, eğitmenler, her ünite sonunda değerlendirme yapmaktadır. Kursun sonunda kursiyerlere uygulamalı, yazılı ve sözlü değerlendirme yapılarak katılımcı belgesi verilmektedir.

Roger'a göre yetişkin eğitiminde değerlendirme süreçleri örgün eğitimdeki değerlendirme süreçlerinden farklı olarak öğrenenin performansından çok yetişkinlerin öğrenmesine daha etkin nasıl yardımcı olabiliriz sorusu üzerinde odaklaşır (Akt.Yıldız ve Uysal, 2009). Yetişkin eğitiminin gönüllü bir faaliyet olduğu ve bu tür uygulamalar nedeniyle kaygı yaşayıp öğrenme süreçlerinden uzaklaşma ihtimallerinin bulunduğu göz önüne alındığında değerlendirme boyutu üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konu olarak ortaya çıkar. Bu bağlamda, eğitmenlere program sonunda katılımcı belgesi verilmesi nedeniyle katılımcıların değerlendirilmesinin gerekliliği konusundaki görüşleri sorulmuş, Tablo 17'deki veriler elde edilmiştir;

Tablo 17.

Eğitmenlerin “Program Sonunda Sertifika Verildiği İçin Katılımcıların Değerlendirilmesi Gereklidir” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Hiç Katılmıyorum	11	25,6
Çok Az Katılıyorum	7	16,3
Kısmen Katılıyorum	5	11,6
Büyük Ölçüde Katılıyorum	7	16,3
Tamamen Katılıyorum	13	30,2
TOPLAM	44	100,0

Görüldüğü üzere, eğitmenlerin yarıdan fazlası (%47) program sonunda katılımcı belgesi verildiği için katılımcıların başarısının değerlendirilmesi gerektiği görüşüne katılım göstermektedirler. Ancak bu görüşe daha düşük katılım gösteren veya hiç katılmayan eğitmenlerin oranı da dikkat çekici (%42) düzeydedir.

3.1.8. Programın Geneline Yönelik Görüşler

Eğitmenlerin 3-6 yaş Aile Eğitim Programına ilişkin düşüncelerini öğrenmek amacıyla aşağıdaki konularda görüşlerine başvurulmuştur. Eğitmenlerin “ 3-6 yaş Aile Eğitim Programını genel anlamda başarılı buluyorum” ifadesine katılım düzeyleri Tablo 18’de verilmektedir;

Tablo 18.

Eğitmenlerin “3-6 Yaş Aile Eğitim Programını Genel Anlamda Başarılı Buluyorum” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Hiç Katılmıyorum	1	2,3
Çok Az Katılıyorum	2	4,5
Kısmen Katılıyorum	13	29,5
Büyük Ölçüde Katılıyorum	22	50,0
Tamamen Katılıyorum	6	13,6
TOPLAM	44	100,0

Görüldüğü üzere eğitmenlerin 3-6 yaş Aile Eğitim Programına ilişkin dikkat çekici eleştirileri bulunsa da grubun önemli bir çoğunluğu (%64) programı genel anlamda başarılı bulmaktadırlar. Buna karşılık eğitmenler grubunun 1/3’ü bu görüşe “kısmen” katılmakta ve programı tam anlamıyla başarılı bulmadıklarını belirtmektedirler. Öte yandan Benim Ailem programının başarısı hakkında eğitmen görüşlerine bakıldığında; eğitmenlerin büyük çoğunluğunun(%96) programı başarılı bulduğu anlaşılmaktadır(Kılıç, 2012). Görüldüğü üzere, 3-6 yaş Aile Eğitim Programı eğitmenlerce başarılı bulunmasına rağmen Benim Ailem programı kadar başarılı tasarlandığı düşünülmemektedir.

Eğitmenlerin “bu program sayesinde anne ve çocuklara faydalı olduğumuzu düşünüyorum” ifadesine katılım düzeyleri ise Tablo 19’da verilmektedir;

Tablo 19.

Eğitmenlerin “Bu Program Sayesinde Anne ve Çocuklara Faydalı Olduğumuzu Düşünüyorum” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Kısmen Katılıyorum	6	13,6
Büyük Ölçüde Katılıyorum	17	38,6
Tamamen Katılıyorum	21	47,7
TOPLAM	44	100,0

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere eğitmenler 3-6 yaş Aile Eğitim Programının

anne ve çocuklar için yararlı bir program olduğu görüşündedir. Elde edilen veriler aynı zamanda öğretmenlerin manevi açıdan yüksek bir mesleki doyum içinde olduklarının da göstergesidir.

Son olarak öğretmenlerin “program yetişkin öğrenenlerin özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır” ifadesine katılım düzeyleri Tablo 20'de verilmektedir.

Tablo 20.

Eğitmenlerin “Program Yetişkin Öğrenenlerin Özellikleri Dikkate Alınarak Hazırlanmıştır” İfadesine Katılımlarının Dağılımı

	F	%
Hiç Katılmıyorum	1	2,3
Çok Az Katılıyorum	6	13,6
Kısmen Katılıyorum	12	27,3
Büyük Ölçüde Katılıyorum	16	36,4
Tamamen Katılıyorum	9	20,5
TOPLAM	44	100,0

Eğitmenlerin yarısından fazlası (%57) 3-6 Yaş Aile Eğitim Programının bir yetişkin eğitimi programı olarak yetişkin öğrenenlerin özellikleri dikkate alınarak hazırlandığı görüşündedir. Grubun 1/3'ü ise bu görüşe “kısmen” katılmaktadır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular ayrı ayrı ele alınıp yorumlanmıştır.

3-6 yaş Aile Eğitim Programı öğretmenlerinin kişisel özellikleri

Tamamı kadın olan öğretmenlerin yaş dağılımı 31-50 yaş aralığında seyrederken, öğretmenlerin özellikle 41-50 yaş aralığında yoğunlaştıkları gözlenmektedir. Bu da 3-6 yaş Aile Eğitim programının emekli olmaya yakın oldukça tecrübeli öğretmenler tarafından verildiğini göstermektedir.

Eğitmenlerin kadro durumlarına bakıldığında; çoğunluğu “öğretmen” kadrosunda bulunan öğretmenlerin oluşturduğu gözlenmektedir. Eğitimcilerin uzmanlık alanlarına bakıldığında; grubun çok az bir kesiminin lisans eğitimini Çocuk Gelişimi veya Okul Öncesi Öğretmenliği gibi alanlardan aldığı, geri kalan büyük çoğunluğun çocuk eğitimi ile ilgili olmayan alanlardan gelen öğretmenlerden oluştuğu gözlenmektedir. Bu durum, öğretmenlerin yeterlilikleri ve verilen eğitimin kalitesine ilişkin bazı soruları da beraberinde getirmektedir.

Eğitmenlerin öğretmenlik tecrübelerine bakıldığında ise; grubun çoğunluğunun (farklı alanlardan da olsa) tecrübeli öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Bu durumun verilen eğitimin kalitesi adına olumlu bir durum olduğu düşünülmektedir.

3-6 yaş Aile Eğitim Programının katılımcıların ihtiyaçlarını karşılama durumu

Araştırmadan elde edilen veriler yorumlandığında; öğretmenler programın genel anlamda katılımcıların öğrenme ihtiyaçlarını karşıladığını ancak programın daha verimli

olabilmesi için kapsamlı bir ihtiyaç analiz yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Elbette hiçbir yetişkin eğitimi programının katılımcıların tüm ihtiyaçlarını karşılaması beklenemez. Ancak öğretmenlerin belirttiği gibi, belli aralıklarla ihtiyaç analizi yapılmasının ve programın geliştirilmesinin verimi artıracığı düşünülmektedir.

3-6 yaş Aile Eğitim Programının hedeflerinin program geliştirme sürecine uygun olarak belirlenme durumu

Eğitmenler program hedeflerinin katılımcıların ihtiyaçları ile uyumlu olduğunu düşünmektedirler, ancak katılımcıların önemli bir kısmı ise bazı hedeflerin katılımcıların ihtiyaçları ile uyumlu olmayabildiğini belirtmektedirler. Öte yandan öğretmenler bazı katılımcıların hazır bulunuşluk düzeylerinin kazanımların gerçekleştirilmesi için yeterli olmadığını da belirtmektedirler. Özet olarak, 3-6 yaş Aile Eğitim Programının hedeflerinin katılımcıların ihtiyaçları ile örtüşmesi ve onların hazır bulunuşluk seviyelerine uygun olması nedeniyle yetişkin eğitiminde program geliştirme sürecine uygun olarak belirlendiği düşünülmektedir.

3-6 yaş Aile Eğitim Programının içeriğinin program geliştirme sürecine uygun olarak belirlenme durumu

Eğitmenlere göre 3-6 Yaş Aile Eğitim Programının içeriğini genel anlamda hedeflerle uyumlu olarak tasarlanmıştır. Ancak öğretmenlerin önemli bir kısmı, bazı hedeflerin içerikte verilmek istenenler ile uyumlu olmadığını düşünmektedirler. Bu durum; program tasarlanırken bazı hedeflerinin belirlendiğini, ancak bu hedefleri gerçekleştirecek konuların içeriğin kapsamında yer almadığını düşündürmektedir.

Bir yetişkin eğitimi programı olan 3-6 Yaş Aile Eğitim Programının birbirinden farklı eğitimsel ve kültürel geçmişe sahip katılımcılara aynı etkililikte hitap etmesi beklenmektedir. Bu açıdan bakıldığında; öğretmenler program içeriğinin bazı bölümlerinin bu gerekliliği yerine getirmediğini düşünmektedirler. Bunun nedeninin program içeriğinin bazen katılımcıların seviyelerinin üstünde veya altında kalabilmesi olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla, bu durum yetişkin eğitimi programlarının içeriğinde bulunması gereken en önemli özelliklerden birinin tam anlamıyla yerine getirilmediğini göstermektedir.

Öte yandan, 3-6 Yaş Aile Eğitim Programının kapsamının yeterliliği hususunda öğretmenler iki karşıt görüşe sahiptirler. Bazı öğretmenler kapsamı yeterli bulurken, bazıları içeriği yeterince kapsamlı bulmamaktadırlar. Bu durumun nedenlerinden birisinin de programın henüz yeni olması nedeniyle sıklıkla Benim Ailem Programı ile kıyaslanması, tek başına değerlendirilmemesi olduğu düşünülmektedir.

3-6 Yaş Aile Eğitimi programının eğitim durumlarının yetişkin eğitimi program geliştirme sürecine uygun olarak belirlenme durumu

Eğitmenler 3-6 Yaş Aile Eğitim Programının kılavuz kitabında yer alan eğitim etkinliklerinin içerikle bağlantılı olarak belirlendiğini düşünmektedirler. Ancak yine bir grup öğretmen bazı eğitim etkinliklerinin içeriğin sunumuna olanak sağlamadığını, bir başka deyişle içeriği desteklemediğini düşünmektedirler.

Eğitmenler program kılavuzunda yer alan eğitim etkinliklerinin uygulanması sırasında kullanılması önerilen yöntem ve tekniklerin program hedeflerini gerçekleştirmeye

yönelik olarak seçildiğini düşünmektedirler. Eğitimcilerin bu konuda da yine bazı tereddütlerinin olduğu, bir başka deyişle bazı yöntem ve tekniklerin bazı eğitim etkinliklerinin sunulmasına imkan vermediği ya da yanlış yöntem veya teknik önerildiği anlaşılmaktadır.

3-6 Yaş Aile Eğitim Programının eğitim durumları; program içeriğini desteklemesi ve önerilen yöntem ve tekniklerin program hedeflerini gerçekleştirecek nitelikte olması açısından yetişkin eğitiminde program geliştirme ilkelerine “kısmen” uygun olduğu ve geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

3-6 Yaş Aile Eğitimi programının süresinin yetişkin eğitimi program geliştirme sürecine uygun olarak belirlenme durumu

Araştırmadan elde edilen veriler neticesinde; Benim Ailem programında olduğu gibi 3-6 Yaş Aile Eğitim Programında da program süresinin yetersizliğinin en önemli sorunlardan birisi olduğu görülmektedir. Buna göre, programın 14 haftalık süresi hem teorik konuların sunumu sırasında hem de etkinlikleri uygularken yeterli gelmemekte, sürenin uzatılması ve bazı konuların kapsamının genişletilmesi istenmektedir. Uygulanan aile eğitimi programında sürenin yetersiz olması Benim Ailem Programını inceleyen doktora araştırmasında da sıklıkla dile getirilmiş, katılımcılardan ve eğitimcilerden bu sorunun giderilmesi hususunda eleştiriler derlenmiştir (Kılıç, 2012). Benim Ailem programının 18 haftalık süresinin yetersiz bulunmasına rağmen yeniden tasarlanan 3-6 Yaş Aile eğitimi programında sürenin 14 haftaya indirilmesi ve bu sorunun göz ardı edilmesi dikkat çekicidir.

3-6 Yaş Aile Eğitimi programının bütçesinin yetişkin eğitimi program geliştirme sürecine uygun olarak belirlenme durumu

Eğitimcilerin çoğunluğu program bütçesini yeterli bulmamakta ve artırılmasını istemektedirler. Eğitimcilerin “bütçe” derken kursla ilgili materyaller, kırtasiye malzemeleri ve ev ziyaretleri için maddi destek sağlanmasını kastetmektedirler. Bu bağlamda, eğitimcilerin çoğu harcamaları kendi imkanlarıyla yaptıkları ve bu nedenle sıkıntı yaşadıkları düşünülmektedir.

Konuya yetişkin eğitimi program geliştirme süreci açısından bakıldığında; 3-6 Yaş Aile Eğitim Program bütçesinin eğitimcilerin ihtiyaçları dikkate alınmadan hazırlandığı, daha önce uygulanan Benim Ailem programında da bütçe konusunda sorunlar yaşandığı, bu durumun yeni program tasarımında dikkate alınmadığı ve bu nedenle uygulamada sorunlar yaşandığı düşünülmektedir.

3-6 Yaş Aile Eğitimi programında katılımcıların değerlendirilmesinin yetişkin öğrenenlerin özellikleri dikkate alınarak yapılma durumu

3-6 Yaş Aile Eğitim Programında kurs boyunca yapılan yazılı, sözlü ve uygulamalı değerlendirmeler eğitimcilerce olumlu karşılanmaktadır. Eğitimciler bu görüşlerine kurs sonunda katılım belgesi verildiği için değerlendirme yapılması gerekliliğini gerekçe göstermektedirler. Ancak bir grup eğitimci kurs sırasında veya sonrasında değerlendirme yapılması fikrine çok sıcak bakmamakta, gönüllü katılım gerektiren bir faaliyette değerlendirme yapılmasını gereksiz veya sakıncalı bulmaktadırlar.

İlgili literatür incelendiğinde yetişkin eğitimcilerin katılımcıların başarısını

değerlendirme konusuna temkinli yaklaştıkları anlaşılmaktadır. Yetişkin eğitimi söz konusu olduğunda mümkün olduğunca katılımcıların başarısına ilişkin değerlendirme yapılmaması, yapılması durumunda ise değerlendirmenin not vermek yerine katılımcılara dönüt verme amaçlı kullanılmasının daha uygun olduğu düşünülmektedir.

3-6 Yaş Aile Eğitimi programının geneline ilişkin eğitmen görüşleri

Eğitmenler her ne kadar yeni bir program olsa ve bazı eksiklikleri bulunsa da genel anlamda 3-6 Yaş Aile Eğitim Programını başarılı ve verimli bulmakta; bu program sayesinde ailelere yararlı olduklarını düşünmekte ve bundan memnuniyet duymaktadırlar. Öte yandan, 3-6 Yaş Aile Eğitim Programından daha önce uygulanan ve eğitmenlerce çok beğenilen bir program olan Benim Ailem programından sonra uygulanmaya başlayan bu program hakkında özellikle içerik, eğitim durumları, program bütçesi ve programın süresine yönelik ciddi eleştiriler bulunmaktadır. Bu eleştirilerin program planlayıcılar ve diğer ilgili kişiler tarafından dikkate alınması gerekmektedir.

Bunun dışında eğitmenler bu programın bir yetişkin eğitimi programı olarak yetişkin öğrenenlerin özelliklerini dikkate alarak hazırlandığını düşünmektedirler. 3-6 Yaş Aile Eğitim Programının gelecekte başarılı olmasında yetişkin bireylerin öğrenme özelliklerini dikkate almasının büyük payı olduğu şüphesizdir.

Yetişkin eğitim programları sadece hedefler, içerik vb. gibi öğelerden oluşan yönergeler bütünü olarak algılanmamalıdır. Yetişkin eğitimi programları; programın uygulama boyutunu da içeren çok yönlü faaliyetler bütünüdür. Bir program ne kadar özenle ve detaylı tasarlanırsa tasarlanırsa uygulamada yaşanan sorunlar kursun başarısını etkileyecektir. Dolayısıyla 3-6 Yaş Aile Eğitim Programı geliştirme süreci uygulamada karşılaşılan sorunlar ile birlikte ele alınarak değerlendirilmeli ve geliştirilmelidir.

5. ÖNERİLER

- d. Kursun uygulanması sürecinde belli aralıklarla katılımcıların ve eğitmenlerin ihtiyaçlarını ölçen bir ihtiyaç analizi yapılabilir ve edinilen veriler ışığında program geliştirilebilir.
- e. 3-6 Yaş Aile Eğitim Programı eğitmenlerinin büyük çoğunluğu Çocuk Gelişimi ve Eğitimi alanı dışında uzmanlıklara sahip olduğu için onlara düzenli aralıklarla mesleki gelişime yönelik hizmet içi eğitim verilebilir.
- f. 3-6 Yaş Aile Eğitim Programı içeriği farklı kültürel ve eğitimsel geçmişe sahip katılımcılara aynı düzeyde fayda sağlayabilmesi için programda bazı değişiklikler yapılması gerekmektedir. Bununla ilgili veri elde etmek için eğitimcilere ve katılımcılara yönelik bilimsel bir araştırma yapılabilir.
- g. 3-6 Yaş Aile Eğitim Programının 14 hafta olan süresi yeterli olmadığı için 18 hafta veya 20 haftaya uzatılabilir.
- h. 3-6 Yaş Aile Eğitim Programında “Çocukların Gelişimsel Özellikleri, Cinsel Eğitim, Sosyo-duygusal Gelişim” konuları daha detaylandırılabilir. Ayrıca içeriğe “ İlk Yardım ve Kazalardan Korunma, Çocuk Gelişiminde Oyun ve Oyuncakların Önemi, Kadın Sağlığı ve Doğum Kontrolü, Kadın Hakları, Aile İçi Sorunları Çözme Yöntemleri” konuları eklenebilir.
- i. Program bütçesi eğitmenlerin ihtiyaç ve önerileri dikkate alınarak yeniden değerlendirilmelidir. Bu bağlamda, eğitmenlere ulaşım için maddi destek veya

- paso imkanı sağlanabilir.
- j. 3-6 Yaş Aile Eğitim Programının değerlendirilmesi yapılırken ürüne dönük bir değerlendirme yerine, sürecin genelini kapsayan çok boyutlu bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu şekilde, hem program öğeleri ve birbiriyle olan ilişkilerinde aksayan noktalar tek tek mercek altına alınabilir hem de uygulama sırasında karşılaşılan sorunlara çözümler bulunabilir.

KAYNAKLAR

- Bekman, S. ve Koçak, A. A. (2009). *Beş ülkeden anneler anlatıyor: anne-çocuk eğitim programı*. İstanbul: AÇEV Yayınları.
- Bir, A.A. (1999). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları. No: 1081. s,6.
- Demirel, Ö. (2007). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık Ankara.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayınevi.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kılıç, Ç. (2012). *Yetişkin eğitimi programlarının geliştirilmesi süreci açısından "benim ailem" kurs programının değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Çıraklık Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü. (2009). *3-6 yaş aile eğitim programı (AEP)*. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Çıraklık Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü. (2010). *Aile eğitimi kurs programı. (0-18 yaş çocuğu olan ailelere)*. Ankara.
- Okçabol, R. (2006). *Halk eğitimi (yetişkin eğitimi)*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Ömeroğlu, E. ve Can Y. M. (2002). *Ev merkezli aile çocuk eğitimi programının ev ortamına etkisi*. Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi Sempozyumu. Kök Yayıncılık.Özdamar K. (2004); *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*. Eskişehir: KaanKitabevi
- Sork, T. & Newman, M. (2004). *Program development in adult education and training*. Maidenhead:Open University Press.
- Temel, Z. F. (2003). *Aile eğitim modeli. Dünya'da ve Türkiye'deki uygulamalar. Erken çocukluk eğitimi politikaları: yaygınlaşma, yönetim ve yapılar toplantısı raporu*. İstanbul: AÇEV Yayınları.
- Şahin, F. ve Cevher. K. N. (2009). Aile eğitim programları ve etkililiği: Dünyada neler uygulanıyor? *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 2.
- Yıldız, A. ve Uysal, M. (2009). *Yetişkin eğitimi*. İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.